

Seat No. : _____

TV-103

M.A. Sem.-III

May-2013

Sanskrit (505 EB)

(व्याकरणम्) (भू – एध् धातु)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (अ) नीचेना सूत्रोने समजावो : (गमे ते भे) 10
- (1) वर्तमाने लट् ।
(2) कर्तरि शप् ।
(3) अस्मद्युत्तमः ।
(4) तस्थस्थमिपां तान्तन्तामः ।
- (ब) सार्वधातुकार्धधतुकयोः । सूत्र द्वारा थतो गुणविधि सोदाहरण समजावो. 4
- अथवा**
- प्रातिपदिक संज्ञा सोदाहरण समजावो.
2. (अ) नीचेना प्रयोगोमांथी गमे ते भेनी रूपसिद्धि प्रक्रिया समजावो : 10
- (1) भवतः ।
(2) एधन्ते ।
(3) एधिष्यते ।
(4) अभवत् ।
(5) भवतु ।
(6) एधिषिष्ट
- (ब) नीचेना प्रश्नोना संक्षेपमां उत्तर आपो : (गमे ते थार) 4
- (1) टित आत्मनेपदानां टेरे । सूत्रथी शुं कार्य थाय छे ?
(2) भविता मां इट् आगम कया सूत्रथी थाय छे ?
(3) शप् मां प् नी षत्संज्ञा कया सूत्रथी थाय छे ?
(4) कया कया लकारोमां अट् आगम थाय छे ?
3. (अ) पाणिनीय व्याकरण प्रमाणे लिट्, लङ् अने लुङ् लकारना अर्थोनी सोदाहरण विचारणा करो. 10
- अथवा**
- विध्यर्थोने जुदां-जुदां वाक्योना आधारे समजावो.

(બ) સકર્મક ધાતુઓમાં થનારા લકાર પ્રત્યયોના અર્થની સોદાહરણ સ્પષ્ટતા કરો. 4

અથવા

લૃઙ્લકાર નો અર્થ સ્પષ્ટ કરી કોઈ એક વાક્ય દ્વારા તેની સમજૂતી આપો.

4. (અ) પાણિનીય વ્યાકરણ પરમ્પરામાં મહાભાષ્યનું પ્રદાન ચર્ચો. 10

અથવા

પતંજલિએ બતાવેલાં વ્યાકરણાધ્યયનના મુખ્ય પ્રયોજનો જણાવો.

(બ) નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો : 4

- (1) કોની રક્ષા માટે વ્યાકરણ ભણવું જોઈએ ?
- (2) ભાષ્ય શબ્દનો શો આશય છે ?
- (3) પતંજલિનું મહાભાષ્ય કોના ઉપર રચાયેલું છે ?
- (4) મહાભાષ્ય ઉપરની કોઈ એક ટીકાનું નામ આપો.

5. નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તર આપો : 14

- (1) ઇન્દ્રશત્રુઃ । પદમાં કયા બે સમાસ છે ?
- (2) આર્ધધાતુકસ્યેઙ્ વલાદેઃ । આ સૂત્રનો પદચ્છેદ લખો.
- (3) વર્તમાને લટ્ । આ સૂત્રનો પ્રકાર જણાવો.
- (4) આત્મનેપદનું વિધાન કરનારું સૂત્ર કયું છે ?
- (5) વચનનું વિધાન કરનારું સૂત્ર કયું છે ?
- (6) યા યા સંજ્ઞા સા સા ફલવતી – એ વિધાન પ્રમાણે અંગસંજ્ઞાનું કોઈ એક ફળ સોદાહરણ લખો.
- (7) લટ્ લકાર જે ભૂતકાળમાં વપરાય છે, તે કાળને સોદાહરણ સમજાવો.